

GRANSKNING AV EXAMENSARBETEN VID SEMINARIER

När examensarbetet är färdigt i ett manus brukar den läggas fram på ett seminarium. Den slutliga versionen av examensarbetet lämnas vanligtvis in i bearbetad form inom kort efter seminarietillfället. Vid seminariet granskas uppsatsen noggrant (opponeras), vilket kräver mycket förberedelser och engagemang av opponenter och övriga seminariedeltagare och vidare utveckling av den arbetslivsrelaterade kunskapen.

Tillvägagångssätt vid seminariet

1. Seminarieledaren (läraren) öppnar seminariet med en presentation av uppsatsarbetets titel, respondent och opponenter.
2. Därefter ges ordet till respondenten (skribenten) som i korthet (ca 20 min) presenterar det centrala innehållet i uppsatsen. Respondenten har här möjlighet att kommentera sitt arbete och tillrättalägga eventuella felaktigheter i uppsatsen (med felaktigheter avses här ord som fallit bort i texten och som behövs för förståelsen av innehållet, figurer som blivit felaktigt numrerade, referenser som inte kommit med i litteraturlistan och dylikt).
3. Därefter går ordet över till opponenter som noggrant granskar arbetet dvs. ifrågasätter respondentens arbete på ett konstruktivt sätt (ca 15 min).
4. Seminariet avslutas med en allmän diskussion (ca 10 min). Alla deltar aktivt i diskussionen med frågor, synpunkter och konstruktiva förslag för att bidra till vidare utveckling av kunskapen.

Oppositionsanda

En opposition bör präglas av en konstruktiv grundattityd, som bl.a. visar sig i att granskningen är sakligt inriktad och inte personinriktad, att man visar respekt för varandra, samt att man har en lärande inställning, d.v.s. att alla som ingår i seminariet gemensamt skall lära sig av fel och framsteg.

Det är också viktigt med konstruktivt tänkande och agerande. Det innebär bl.a. att ifrågasätta gjorda val och dragna slutsatser (kritiskt tänkande), att finna nya infallsvinklar på det behandlade problemet (kreativt tänkande) samt att se styrkan och möjligheterna i uppsatsen (positivt tänkande).

Att förbereda granskningen

Opponenten läser examensarbetet noggrant flera gånger. Först efter flera genomläsningar får du en ordentlig överblick över det skriftliga arbetet. Det är först då man kan bedöma dispositionen och se hur allt hänger ihop (eller kanske inte hänger ihop). Åtskilliga detaljer framträder vanligtvis först vid andra eller tredje läsningen.

Opponenten skall också studera allt viktigt grundmaterial som uppsatsen bygger på. Här ger litteraturlistan stor hjälp. Skribenten ställer på opponenter begäran om tillgängligt grundmaterial till förfogande. Opponenten har rätt att under seminariet påpeka om skribenten inte varit samarbetsvillig. Opponenten kan också leta reda på annat relevant material än det skribenten använt och kan även rådfråga experter.

För att komma ihåg alla de punkter som man har för avsikt att ta upp i granskningen lönar det sig att före seminarietillfället anteckna dessa. I fall det krävs att uppsatsen opponeras både

muntligt och skriftligt lämnas den skriftliga versionen efter seminarietillfället till respondenten och examinatorn. Examinatorn bedömer oppositionen på en skala godkänd/underkänd.

Granskningen

Tiden för själva seminariet är ofta knapp. Det är därför viktigt att opponenter ger stort tidsutrymme åt väsentliga frågor i sin granskning. Småsaker bör nämnas i förbigående (stavfel är bara intressanta om de leder tankarna fel eller är så många att de blir störande för läsaren).

Vid seminarietillfället talar opponenter om hur oppositionen disponerats. Han eller hon kan t.ex. skriva upp dispositionen på tavlan. Detta möjliggör för alla deltagare att veta var de kan komma in med sina inlägg, om opponenter tillåter diskussion under sin framställning.

Viktiga punkter att behandla under seminariet

Opponenten inleder sitt inlägg med att framhålla det skriftliga arbetets förtjänster och går sedan över till att kritiskt granska uppsatsens olika delar. Följande punkter kan ses som förslag på vad opponenter kan ta upp vid granskningen:

Titel. Motsvarar rubriken uppsatsens innehåll? Är den väl formulerad? Borde den formuleras kortare och kompletteras med en undertitel? Opponenten får gärna här komma med förbättringsförslag ifall titeln behöver bearbetas.

Disposition. Är uppsatsen välstrukturerad? Är den klar och logisk uppbyggd? Är de olika kapitlens ställning i uppsatsen klar och välmotiverad? Fungerar övergången från ett kapitel till ett annat? Är rubrikerna meningsfulla? Stämmer rubrik och text överens? Finns alla nödvändiga delar med (t.ex. abstrakt, litteratur, bilagor) i innehållsförteckningen? Om opponenter anser att uppsatsen borde omdisponeras kan han eller hon ta upp detta och förklara varför en ändring skulle vara till uppsatsens fördel.

Abstrakt. Utgör abstraktet ett kort sammandrag av uppsatsens centrala innehåll? Är abstraktet gjort enligt given modell? Anges problem, syfte och frågeställningar, metoder, respondenter samt de viktigaste resultaten och slutsatserna i abstraktet? Innehåller abstraktet ny information (abstrakt får ej innehålla ny information!)? Är innehållet i det engelskspråkiga abstraktet detsamma som i det svenskspråkiga? Är texten fri från störande språkfel i den engelskspråkiga versionen av abstraktet?

Inledning. Ger inledningen en god bakgrund och överblick över innehållet i uppsatsen? Är inledningen informativ? Leds läsaren direkt till problemområdet? Håller uppsatsen vad inledningen lovar? Innehåller inledningen irrelevant information?

Problem, syfte och frågeställning. Framgår det klart vad som är forskningsproblemet? Motiveras valet av forskningsproblem?(forskningsproblemet relevans och betydelse för arbetslivet). Framgår det klart vilket syfte och vilken frågeställning är i uppsatsen? Är dessa väl avgränsade? Är frågeställningen klar och meningsfull? Är det lätt för läsaren att förstå vad skribenten vill studera och söka svar på? Blir frågeställningen besvarad i uppsatsen? Om inte, hur kunde den besvaras? Hur kunde frågeställningen ändras så att de kan bli bättre besvarad? Denna del av oppositionen är mycket viktig och bör ta en väsentlig del av opponenterens tid.

Teorier, begrepp och tidigare forskning. Visar skribenten god kännedom om teorier och tidigare forskning? Vilka begrepp används i uppsatsen? Blir dessa klart definierade och belysta. Är definitionerna riktiga? Finns det begrepp som inte definieras i uppsatsen?

Metodval. Vilka forskningsmetoder och datainsamlings- och analystekniker har använts? Har det använts på ett riktigt sätt? Är de lämpliga med tanke på uppsatsens syfte och frågeställningar? Kunde andra metoder och tekniker med fördel ha använts? Berörs problematiken kring reliabilitet, validitet och etik? Motiverar författaren alla metodval?

Material. Har skribenten visat kritisk förmåga när det gäller val och urval av respondenter? Hur har dessa valts? Hur handskas skribenten med eventuellt bortfall?

Genomförande av analys. Hur har skribenten analyserat det insamlade materialet? Vilka datasammanfattningsmetoder har använts i analysen?

Resultat. Vilka forskningsresultat redovisas? Är de logiskt relaterade till uppsatsens forskningsproblem, syfte och frågeställning? Presenterar skribenten resultaten på ett åskådligt sätt? Är eventuella figurer och tabeller nödvändiga? Är tolkningarna av resultaten rimliga?

Diskussion. Syns helheten i diskussionen (finns det "en röd tråd" i arbetet dvs. ett samband mellan titel, syfte, frågeställningar, teoridel, metod och resultat)? Diskuterar skribenten vad han eller hon kommit fram till? Utvärderar skribenten sitt eget arbete? Diskuteras resultatens generaliserbarhet, tillämpning och relevans för det egna yrkesområdet? Ges förslag till förbättringar och förslag till fortsatt forskning?

Källhänvisningar i texten. Är de korrekt gjorda? Stämmer referenserna i text och litteraturlista överens? Gör stickprov i litteraturen för att se om källhänvisningarna stämmer överens med den använda källlitteraturen.

Källlitteraturen. Är litteraturen relevant med tanke på uppsatsens syfte och frågeställning? Saknas central litteratur? Är litteraturen föråldrad? Finns alla källor med i förteckningen och endast de som respondenten hänvisat till? Är litteraturförteckningen korrekt gjord?

Språket. Är texten förståelig, logisk, saklig och fri från störande språkfel?

Några allmänna råd till dig som opponent

- Var väl förberedd inför det muntliga framförandet. Skriv gärna ned oppositionen, så att du kommer ihåg allt du vill säga och så att du säger dem i den ordning du funnit bäst.
- Var alltid lyhörd till de övriga seminariedeltagarna. Viktiga synpunkter kan komma fram som du som opponent inte tänkt på.
- Fråga gärna skribenten om sådant du inte förstått eller tycker är konstigt i texten
- Var mjuk i formuleringarna i tonen mot skribenten. Om stämningen vid seminariet blir hetsig leder detta bara till låsta positioner och minskad inläring.
- Anmärk inte enbart på uppenbara skrivfel eller enstaka stavfel.
- Framhåll gärna vid behandlingen av de enskilda delarna i uppsatsen de förtjänster du hittat. Som opponent skall du kunna se både arbetets förtjänster och brister. Seminariet får dock inte blir alltför snällt och okritiskt!

En sista korrigerig av examensarbetet

Efter seminariet följer ofta en korrigeringsfas vilken skall leda till en färdig uppsats. Endast små korrigeringar (språkfel, rättelse av fel i källhänvisningar och dyl.) arbetas in i denna slutversion av arbetet. Skribenten avgör i samråd med handledaren vad som skall åtgärdas. Den korrigerade versionen lämnas in inom kort efter att den presenterats vid seminariet.

Slutkläm

De förslag och de anvisningar som kommit fram i ovanstående text är inte enbart till för opponenter. Förslagen kan användas som **checklista för eget arbete** innan det lämnas in för granskning. Alltså, ett sista gott råd. **Granska den egna uppsatsen innan opponenter gör det!**